

Till miljödepartementet regeringskansliet
m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Naturskyddsföreningen Jönköpings länsförbund
Lars Lindfors
Prästgatan 5
571 32 NÄSSJÖ

Synpunkter på utredning och förslag
"Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd"

För Jönköpings län specifikt och hela vårt land.

Naturskyddsföreningen Jönköpings länsförbund anser att strandskyddsutredningen i grunden ska skrotas! Vi menar istället att det behövs ett förstärkt generellt strandskydd.

Utredningens förslag skulle om det blev verklighet, slå hårt mot vår grundlagsskyddade allemansrätt, mot friluftsliv, djur- och växt-liv, biologisk mångfald samt skada vårt sötvatten.

Redan idag ges alltför många dispenser även på helt olämpliga platser och vi anser därför att strandskyddet behöver förstärkas. Endast ett mindre antal lättnader är rimliga och då genom utökad möjlighet till dispensgivning i enskilda specifika fall.

Vi anser att alla kan bo och verka 100 meter från vattnet och att detta bör vara en miniminivå för i stort sett all verksamhet och byggnation som inte har direkt anledning att ligga helt strandnära. Vid utökat strandskydd ska naturligtvis dessa gränser gälla upp till 300 m

Två av de olyckliga förslagen i utredningen:

1. Små sjöar och vattendrag

Vi anser att det är oacceptabelt att ta bort strandskyddet för små sjöar och vattendrag.

Allt sötvatten i landet är mycket viktigt att skydda.

Vi menar att där möjligheten för undantag redan antagits måste det tas bort.

Inget naturligt vatten ska vara utan strandskydd!

2. Landsbygdområden

Vi anser vidare att landsbygdområdena som föreslås vore mycket olyckligt och olämpligt att införa.

Det skulle bidra till att enorma arealer strandskyddad viktig yta försvinner utan prövning.

Vid varje exploatering måste man överväga om den kan skada sötvattnet, allemansrätten eller växt och djurliv. En prövning som experter på våra länsstyrelser bör göra.

Negativ synergieffekt

Dessa båda förslag i kombination skulle tillsammans göra att det i stort sett inte finns något strandskydd kvar i Jönköpings län och i stora delar av landet.

Detta med enorma allvarliga negativa konsekvenser för allemansrätt, friluftsliv, livsvillkor för strandzonernas växt och djurliv, dricksvattentäkterna och motståndskraften mot naturliga vädervariationer och klimatförändringar som skulle minska.

Vidare vill Naturskyddsföreningen Jönköpings län framföra följande:

Kommunal beslutsrätt och skyldigheter

Kommunerna bör ej få mer beslutsrätt att bestämma över strandskyddad mark. Dels eftersom att kompetensen inte finns och dels då kommunerna konkurrerar om inflyttande över kommungränserna, som kan ge skatteintäkter. Det är därmed mycket olämpligt att de har strandskyddet i sin hand och kan använda det för att t.ex. "sälja ut", alltså dispensge exklusiva strandtomter, enbart som en del i denna konkurrens.

Staten behöver behålla ansvaret genom länsstyrelsens experter som har god kännedom och behöver ha en granskande funktion och beslutanderätten.

Skärpningar behöver ske av kommunernas och eventuellt exploatörernas skyldighet att bekosta fristående utredningar om natur och miljö i områden som ska exploateras och miljökonsekvensutredningar behöver lagstadgas. Idag undviker man detta ansvar.

Föreningars och organisationers talerätt och funktion.

Det är mycket viktigt att närboende samt föreningar och organisationer som värnar om klimat, natur, allemansrätt och friluftsliv behöver få en stärkt roll och röst. Dessa organisationer har en stark lokal förankring och sakkunskap och deras synpunkter behöver få en större tyngd hos länsstyrelserna och i miljödomstolarna.

Förstärka strandskyddet vid byars bad och rekreationsområden

Det behövs en särskild förstärkning av strandskyddet vid byars badplatser och rekreationsområden utmed vattnet. Detta är platser som tyvärr redan idag tas i anspråk för exploatering och den viktiga hälsosamma nära naturmiljön exploateras sönder med stugor och hus, görs till villaområden och stugbyar.

Om dessa hade förlagts utanför strandskyddet hade hela området funnits kvar för de som bor i byn och kringliggande områden. Forskning visar hur viktig naturen är för hälsan.

Att gå mellan hus på en asfalterad gata är ingen hälsofrämjande naturupplevelse.

Utveckling eller avveckling

Det talas om att göra landsbygden attraktiv, men förslaget ger vid handen att det blir precis tvärtom. Genom att exploatera sönder och privatisera de finaste och viktigaste områdena på landsbygden försvinner attraktiviteten för allmänheten, för kringboende, för ALLA utom för det fåtal som ska bo på stranden.

Vi menar att denna utredning till stor del vilar på kommersiella intressen, som vill komma åt allemansrättsskyddad eller strandskyddad men tillgänglig mark för att spekulera, köpa och sälja. Detta helt utan långsiktigt ansvar.

Exploateringarna på strandskyddad mark blir i stort sett irreversibla.

Grundvattnet, vårt dricksvatten

I Jönköpings län finns stora och mycket viktiga dricksvattentillgångar.

Vättern, Nissan och Nissansjöarna, Lagan och Bolmen med sina tillflöden!

I Jönköpings län behöver vi bevara vårt strandskydd om minst 100 meter runt alla sjöar och vattendrag, vi menar att vårt viktiga sötvatten som ger dricksvatten åt många tusentals människor i södra Sverige inte ska belastas i onödan med irreversibel onödig exploatering.

Dessa vatten MÅSTE SKYDDAS!

Strandskyddet utgör en viktig del i dricksvattentillgångarnas skydd genom att inte tillåta icke nödvändig exploatering intill vattnet. Därigenom tillåts den naturliga växtligheten och djurlivet vara mer ostört.

Vatten är en av våra viktigaste naturtillgångar och vårt viktigaste livsmedel, viktigt för ALLA!

Vi har bara 3 % dricksvatten på jorden! Därav är 2 % är bundet i glaciärer. Endast 1 % är således tillgängligt som sötvatten för oss människor. Det utgörs av vattnet i sjöar och vattendrag samt grundvattnet i marken.

10 procent av jordens arter lever i sötvatten och den pågående artutrotningen är känd av alla. Sedan sjuttioalet har sötvattenlevande fiskar, fåglar, däggdjur, reptiler och groddjur minskat med över 80%.

Ekosystemen i världens sötvatten tillhör världens mest hotade. Då kan det orimligen vara acceptabelt att Sverige ska tulla på strandskyddet 100 meter på land och 100 m ut i vattnet.

Inga åtgärder eller lagar kan vara för skarpa när det kommer till att säkerställa att våra dricksvattentäkter finns kvar i framtiden!

Det vore högst olämpligt att tillåta en ökad exploatering av våra skyddszoner vid stränderna.

Med en ökad strandnära byggnation kommer ytor hårdgöras och den naturliga marken och växtligheten kommer inte fungera med sin renande funktion. Fordonsutsläpp, gifter och smuts från vägar och andra hårdgjorda ytor, kemikalier från hem och trädgård, allt går rakt ut i våra viktiga sötvattentäkter. Vid fordonsolyckor eller bränder kan man skada stora mängder vatten.

Det är viktigt att låta naturen arbeta på våra stränder för att rena vattnet. Om man väljer att ha kvar minst 100 meters strandskydd kommer det finnas marginaler som är mycket betydelsefulla. I de naturliga strandmarkerna finns markkemiska processer som skyddar och renar vattnets utströmning i sjöar och vattendrag. Kantzonerna fungerar som kemiska filter, med sina mikroorganismer, svampar och bakterier som renar vattnet och påverkar i hög grad kvaliteten på vattnet i sjöar och vattendrag. Den ostörda naturen håller också samman stranden och förhindrar erosion.

Strandzonen håller också samman stranden och förhindrar erosion.

Ingen tar skada av att bo 100 meter från vattnet. Men alla kommer vi ta skada om vårt dricksvatten, vårt viktigaste livsmedel, fördrivas.

I Jönköpings län anser vi att man behöver ett strandskydd om minst 100 meter runt alla sjöar och vattendrag. De viktiga sötvatten som vi har här, som ger dricksvatten åt många tusentals människor i södra Sverige, bör inte belastas med irreversibel och onödig exploatering. Detta tror vi stämmer även för många andra vattendrag och delar av landet.

Allemansrätten

Sverige är unikt - Vi får bada vid stränder, åka båt nästan överallt, förtöja och övernatta något dygn i båten, nästan vart vi vill. Detta är mycket viktigt för friluftslivet i Sverige.

Allemansrätten är inskriven i en av Sveriges fyra grundlagar, alla ska ha tillgång till naturen.

Genom att som utredningen föreslår, tillåta byggnation på stora arealer av våra stränder är det ett mycket allvarligt och historiskt angrepp på dessa värden.

Detta är ett angrepp på svenska folkets frihet som saknar motstycke och är oacceptabelt!

Vid tillåten byggnation vid stränderna blir det inte bara enstaka hus, utan man får räkna med en enorm dominoeffekt. Redan idag tvingas allmänheten gå långt runt privata områden och stränder för att komma från en strandlinje till en annan. Hemfridszonerna sträcker sig ofta på landsbygden långt utanför en tomt och det är inte bekvämt att vistas eller passera på de tiotals meter som ofta föreskrivs ska sparas utmed vattnet idag. Vid tider av högt vattenstånd finns inte ens dessa remsor kvar. Vi menar att allemansrätten ska bevaras i mesta möjliga mån och att strandskyddet behöver stärkas för att den grundlagsskyddade allemansrätten inte ska inskränkas.

Äganderätten

Många ropar nu på inskränkning i egendomsrätt och att strandskyddet därav bör upphöra för att marken ska kunna generera utveckling.

Genom att införa de lättnader som utredningen föreslår, kommer det bli näst intill omöjligt för stat och kommun att säga nej till byggnation på stränderna i framtiden. Detta då staten eller kommunerna skulle bli tvungna att ersätta de enskilda markägarna med skadestånd för varje meter de nekats exploatera.

Kantzoner är biologisk mångfald

Förutom att kantzoner är viktiga för biologisk mångfald i vattenmiljöer så har kantzonen i sig ofta högre artrikedom än omgivande skog. Här kan finnas inslag av hänsynskrävande biotoper som bäckskog, strandskog, källor eller källområden m.m. Dessa bör absolut inte hotas av att inte ha något strandskydd p.g.a. sin begränsade storlek.

Strandskyddet är viktigt för att bevara de förutsättningarna för djur och växter vid strandkanter och i sjöar intill stränder. Över 400 olika rödlistade arter har strandzonen som sin livsmiljö. Många rödlistade arter som är känsliga för förändringar i sin livsmiljö lever i just strandnära miljöer. Den biologiska mångfalden har minskat avsevärt och det är av stor vikt att bevara artrika miljöer för att den inte ska urholkas ytterligare.

Strandskyddet har fungerat som ett sätt att bevara både fritidsmiljöer och biologiskt värde sedan 1950-talet och det är inte läge nu att riva upp den, när arter redan minskar avsevärt både lokalt och globalt.

Lättnader som genom dispenser bör kunna ges av länsstyrelsen

Vi anser att lättnader i strandskyddet kan ske i minimal omfattning.

Exempel från verkligheten där dispenser inte givits men där lättnader borde införas:

- När en bonde behöver stängsla för djur.
- När någon vill avstycka en ekonomibyggnad för att återigen tillhöra en fastighet med huset som tidigare haft en gemensam ägare.
- När en bostad redan finns på strandskyddat område och behöver utökas begränsat.
- När någon vill bygga ett garage vid sitt bostadshus men det finns ett grävt dike på platsen.

Detta är exempel som framhållits av de som vill luckra upp strandskyddet, för att göra om strandskyddet i grunden. Det finns naturligtvis ingen anledning att göra om strandskyddet i grunden för likande exempel. I enskilda fall som inte påverkar strandskyddets syften där marken redan är ianspråktagen och där hemfridszonen inte utökas nämnvärt eller där djur och växter inte kommer till särskild skada ska förändringar vara möjliga genom att dispens ska kunna ges.

I övrigt menar vi att inga lättnader bör göras.

Även i norrlands inland är det möjligt att bo 100 m från vattnet utan att lida någon skada.

Sammantaget

Sammantaget innebär utredningens förslag en radikal nedmontering av naturskyddet och allemansrätten i Sverige. Vårt gemensamma land.

Bara genom att ta bort strandskyddet vid alla små sjöar och vattendrag minskar naturskyddet med tiotusentals kvadratkilometer – till detta kommer alla de "landsbygdsområden" där strandskyddet på kommunernas begäran upphävs av länsstyrelserna.

Vattenavrinningshastigheten blir större på vårt grundvatten och källflöden. Det finns en klar risk för påverkan av sötvattentäkterna och vårt dricksvatten.

Mycket försämrade livsmiljöer för växter och djur och minskade förmågor att motstå klimatförändringar och svårare att uppnå miljömålen.

Även väldigt känsliga platser så som mindre öar riskeras för större exploateringar och att förstöras för besöksmöjligheter. Allemansrätten med strandnära aktiviteter och övriga tillgängligheter såsom fiske, bad och båtliv samt övrig rekreation i strandområden som kommer att försämrats.

Detta i en tid då såväl EU som FN ställer krav på världens länder att öka sitt naturskydd för att rädda den biologiska mångfalden.

Utredningen innehåller dessutom stora brister vad gäller underlag och kunskapsanalys – de biologiska och allemansrättsliga konsekvenserna av förslagen behandlas summariskt och utredningen visar ingen förståelse för de negativa konsekvenserna förslagen har för den biologiska mångfalden och Sveriges möjlighet att leva upp till miljö- och friluftsmålen.

Vi förväntar oss nu att januariavtalet läggs i jorden och att avtalet görs om till "majavtalet" där vi ser till naturen, till kommande generationer, och vårt eget bästa i vårt avlånga land.

Vi vädjar; låt oss slippa nermontering av strandskyddet och slippa privatisering av våra strandområden.

I övrigt ställer sig Jönköpings länsförbund bakom svar från Svenska Naturskyddsförningen riks synpunkter.

Jönköping 3 Maj 2021

Naturskyddsföreningen Jönköpings län

Styrelsen